

Titel: Remissvar SOU 2019:58

Referens: Per Dahl

Datum: 2020-06-01

Version: 1.0

Dnr Ku2019/02112KL

Remissvar
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet *Häriifrån till evigheten- En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv*, SOU 2019:58

Inledning

TAM-Arkiv lämnar remissvar på de delar av betänkandet som avser enskild arkivverksamhet. Vår allmänna synpunkt är att förslagen i kapitlen 10 och 11 i allt väsentligt är väl avvägda och underbyggda. Utredningen har bemödat sig om att sätta sig in i de frågor som framkommit i dialoger och inspel.

Vi vill dock framhålla att flera av de förslag och skrivningar som gäller enskilda arkiv och arkivinstitutioner hänger samman med större frågor om strukturella och ekonomiska förhållanden i arkivsektorn. Dessa belyses ibland i förbigående (till exempel i 10.4.1) men problematiseras inte i betänkandet.

Det finns en mer eller mindre underförstådd bild av att Riksarkivet är den naturliga initiativtagaren och aktören i alla frågor. De enskilda arkivinstitutionerna ses i huvudsak som passiva mottagare av myndighetens råd och stöd.

TAM-Arkiv menar att detta ger en alltför förenklad bild av den enskilda arkivsektorn. Som exempel kan nämnas att vi i brist på relevanta riktlinjer från Riksarkivet, sedan mer än tio år själva håller ett antal rekommendationer om analog och digital informationsförvaltning tillgängliga på vår hemsida. De är riktade till våra medlemsorganisationer men vi vet att de används brett av både myndigheter och företag.

TAM-Arkivs verksamhet finansieras idag till mellan 90 och 95% genom medlemsavgifter, depositionsavgifter samt uppdrag åt medlemsorganisationer och deponenter. Detta är en unikt hög självförsörjningsgrad i den enskilda arkivsektorn, inte bara i Sverige utan i hela Norden. TAM-Arkivs medlemsorganisationer tar därigenom frivilligt ansvar för sin del av det nationella kulturarvet. En av TAM-Arkivs främsta utmaningar idag är att upprätthålla detta engagemang. Det är därför mycket viktigt att en formell ställning för enskilda arkiv som nationellt kulturarv åtföljs av statligt stöd till de institutioner som förvaltar dem, såsom utredningen föreslår.

TAM-ARKIV
TJÄNSTEMÄNS & AKADEMIKERS ARKIV

Grundstuvägen 48-50, 167 33 Bromma, 08-54 54 15 60

1 (4)

Kommentarer till vissa kapitel

10.4.1

TAM-Arkiv bedriver sedan flera år ett utvecklingsprojekt med målet att bedriva en digital arkivförvaltning. Projektet fokuserar på metoder och rutiner som är praktiskt genomförbara för en organisation av vår storlek. Genom att skapa praktiska tillämpningar av internationella standarder och använda etablerade program och applikationer som stöds av fler arkivorganisationer i Sverige och utomlands, kan vi hålla en stram budget.

Projektet genomförs i samverkan med Oslo Storbyuniversitet och med egen finansiering. En tidigare ansökan om stöd från Riksarkivets samarbetsråd för enskilda arkiv, avslogs.

10.4.2

TAM-Arkiv nämns inte i stycket om konkurrens om enskilda arkivbestånd, men även från tjänstemanna- och akademikerförbund finns arkiv som idag förvaras i Riksarkivet. Det kan hävdas att det finns historiska skäl, alltså att personalorganisationernas arkiv tagits emot av Riksarkivet innan TAM-Arkiv bildades 1984. Inom TCO har dock bedrivits organiserad arkivverksamhet sedan 1967, och det har även i senare tid inträffat att tjänstemannaförbund av ekonomiska skäl lämnat TAM-Arkiv för Riksarkivet.

Detta är både en principfråga och en fråga om vår ekonomiska grundtrygghet. Arkiv från enskilda verksamheter bör förvaltas i enskild regi. Riksarkivets konkurrens innebär att den ideella föreningen TAM-Arkiv förlorar medlemsavgifter. De förbund som inte är medlemmar är heller inte delaktiga i vårt arbete med rörelsens gemensamma kulturarv.

10.5

TAM-Arkiv tillstyrker i allt väsentligt de förslag som lämnas i kapitel 10.5. Vi menar dock att inriktning och motiv i flera fall behöver utvecklas och förtydligas enligt följande.

10.5.1

Vid ett eventuellt framtida stöd riktat till bevarandet av herrelösa arkiv, måste man formulera en klar definition av vad ett herrelöst arkiv är. Huvudregeln som tillämpas av de flesta idag är att en aktiv enskild verksamhet ska äga sitt arkiv och betala för att deponera det hos en arkivinstitution. Ett herrelöst arkiv är ett bestånd som förvaras hos en arkivinstitution och härrör från en verksamhet som har upphört. Det får inte bli så att ett ökat statligt stöd medför att aktiva deponenter bara kan lämna ifrån sig sina bestånd till den förvarande arkivinstitutionen.

10.5.2

TAM-Arkiv ser med tillfredsställelse på betänkandets skrivningar om ett nära och förtroendefullt samarbete mellan Riksarkivet och den enskilda arkivsektorn. Mycket skulle kunna åstadkommas genom en verklig samverkan som bygger på utbyte av kunskaper och erfarenheter mellan jämställda parter.

I vårt grannland Norge har Arbejderbevegelsens Arkiv og Bibliotek (AAB) sedan 2001 ett avtal med det norska Riksarkivet som reglerar ansvarsfördelningen beträffande enskilda arkiv på nationell nivå. Sedan ett par år har man även en överenskommelse som innebär att Riksarkivet och Kulturdepartementet har givit AAB i uppdrag att utveckla en digital arkivtjänst för den enskilda sektorn som är anpassad till NOARK (Norsk arkivstandard).

TAM-Arkiv anser att det norska exemplet är ett föredöme vad gäller en förtroendefull samverkan mellan arkivmyndighet och enskild arkivsektor.

11.7.1

TAM-Arkiv tillstyrker utredningens förslag att enskilda arkiv ska omfattas av arkivlagen i så motto att de anses vara en del av det nationella kulturarvet. Det är viktigt att en framtida reglering utformas så att staten ger ett generellt verksamhetsstöd till enskilda arkivinstitutioner för det kulturarvsarbete som redan idag utförs på frivillig grund.

11.7.2

TAM-Arkiv instämmer i utredningens bedömning att enskilda arkivinstitutioner som erhåller statsbidrag kan anses bedriva arkivverksamhet av allmänt intresse och att dessa institutioners personuppgiftsbehandling därmed kan anses reglerad enligt svensk rätt. Detta är en enkel och obyråkratisk lösning av en fråga som fått hänga i luften i två år.

15.6.1

TAM-Arkiv tillstyrker förslaget att Riksarkivet får i uppdrag att utveckla och tillhandahålla ett nationellt arkivinformationssystem. Det är en viktig infrastruktur i hela arkivsektorn. Förslaget att de arkivinstitutioner som får statligt verksamhetsbidrag ska lämna uppgifter till NAD, är väl avvägt och lämpligt.

Insamling av uppgifter om andra enskilda arkiv i samhället bör, som föreslås, vara frivillig. Riksarkivets förslag om något slags generell nationell inventering av enskilda arkiv oavsett var de finns, ser vi som överflödigt, i synnerhet vad gäller civilsamhällets organisationer. Den kunskapen finns redan idag inom den enskilda arkivsektorn.

Titel: Remissvar SOU 2019:58

Referens: Per Dahl

Datum: 2020-06-01

Version: 1.0

Om TAM-Arkiv

TAM-Arkiv är en ideell förening som har till syfte att mottaga, förvara, vårda och tillhandahålla medlemmarnas och dem närstående organisationers arkiv. Organisationer som kan bli medlemmar är tjänstemäns och akademikers riksorganisationer och samverkansorgan. Dem närstående organisationer såsom arbetslöshetskassor kan deponera sina arkiv hos TAM-Arkiv.

Vidare ska TAM-Arkiv främja kunskapsutveckling och kunskapsspridning på sitt område. Genom vårt forskningsråd och på andra sätt samverkar vi med universitet och högskolor samt stödjer forsknings- och publiceringsprojekt.

TAM-Arkivs medlemsorganisationer har en betydligt längre historia än man vanligen föreställer sig. TCO bildades 1944 och tidiga centrala akademikerorganisationer bildades på 1930-talet, men tjänstemäns och akademikers första sammanslutningar tillkom på 1860-talet. De bildades med samma motiv som arbetarrörelsens fackföreningar – att ta tillvara yrkets gemensamma intressen och att stärka de anställdas ställning gentemot arbetsgivarna.

TAM-Arkiv har idag 8 anställda och en årsomsättning på cirka 9 miljoner kronor.

Per Dahl
Tfarkivchef

TAM-ARKIV
TJÄNSTEMÄNS & AKADEMIKERS ARKIV

Grundstuvägen 48-50, 167 33 Bromma, 08-54 54 15 60